

Osobitná správa

Komisia prispieva k jadrovej bezpečnosti v EÚ, potrebné sú však aktualizácie

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Obsah

	Body
Zhrnutie	I–X
Úvod	01–15
Rozsah auditu a audítorský prístup	16–18
Pripomienky	19–73
Komisia vykonala určité zlepšenia v monitorovaní transpozície smerníc o Euratome	19–30
Komisia bola lepšie pripravená na dve novšie smernice	23–24
Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom nie je správne transponovaná vo všetkých členských štátoch	25–28
Komisia zohľadňuje výsledky partnerských hodnotení	29–30
Komisia riadi mechanizmy EÚ na včasné oznamovanie a výmenu informácií dobre	31–38
Stanoviská Komisie k investičným projektom prispievajú k zlepšovaniu jadrovej bezpečnosti	39–58
Stanoviská obsahujú výsledky posúdenia súladu investícií s právnymi požiadavkami a návrhy na zlepšenie	43–47
Súčasný legislatívny rámec treba aktualizovať tak, aby odrážal najnovší vývoj v oblasti jadrovej bezpečnosti	48–58
Komisia nezaviedla spoľahlivý postup na vypracúvanie stanovísk o investičných projektoch v jadrovom priemysle a overovanie fungovania zariadení na sledovanie rádioaktivity	59–73
Záver a odporúčania	74–80
Prílohy	
Príloha I – Kontroly Komisie	
Príloha II – Príklady prípadov nesplnenia povinnosti pri transpozícii smernice o nakladaní s rádioaktívnym materiálom a vyhoretým palivom	
Glosár	

Akronymy a skratky

Odpovede Komisie

Harmonogram

Zhrnutie

I EÚ definuje jadrovú bezpečnosť ako dosiahnutie náležitých prevádzkových podmienok, predchádzanie haváriám a zmierňovanie následkov havárií, čoho výsledkom je ochrana pracovníkov a verejnosti pred nebezpečenstvami pochádzajúcimi z ionizujúceho žiarenia z jadrových zariadení. Hlavnú zodpovednosť za bezpečnosť zariadení nesú držitelia licencií (prevádzkovatelia) jadrových zariadení, nad ktorými vykonávajú dohľad vnútroštátne regulačné orgány.

II Mierové využívanie jadrovej energie v rámci EÚ sa riadi Zmluvou o Euratome z roku 1957, na základe ktorej bolo zriadené Európske spoločenstvo pre atómovú energiu a ktorá vymedzuje právny rámec pre jeho právomoci a činnosti. V aktuálnych smerniciach o Euratome sa stanovujú požiadavky týkajúce sa jadrovej bezpečnosti, rádioaktívneho odpadu a vyhorelého paliva, ako aj základné bezpečnostné normy.

III V rámci tohto auditu sme skúmali, nakoľko dobre Komisia využívala svoje právomoci na to, aby prispela k jadrovej bezpečnosti v EÚ. Posudzovali sme, ako Komisia monitorovala transpozíciu smerníc o Euratome do právnych predpisov v členských štátoch. Analyzovali sme mechanizmy rýchleho oznamovania a výmeny informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie, keď sa úloha Komisie obmedzuje na riadenie systému. A napokon sme preskúmali dve činnosti, pre ktoré je úloha Komisie vymedzená v Zmluve o Euratome: poskytuje stanoviská k investičným projektom v jadrovom priemysle a má právo overovať prevádzku a účinnosť zariadení členských štátov na nepretržité sledovanie úrovne rádioaktivity.

IV Dospeli sme k záveru, že celkovo Komisia dobre prispela k jadrovej bezpečnosti v EÚ. Má však ešte priestor na to, aby aktualizovala právny rámec a svoje interné usmernenia.

V Komisia zlepšila spôsob monitorovania transpozície smerníc o Euratome. Bola lepšie pripravená na dve najnovšie smernice (zmenenú smernicu o jadrovej bezpečnosti a smernicu o základných bezpečnostných normách) ako na skoršiu smernicu o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom.

VI V období, ktoré bolo predmetom nášho auditu, Komisia využívala ako zdroj informácií výsledky partnerských hodnotení pri posudzovaní toho, či členský štát dodržiava smernice o Euratome. Po dokončení transpozície a kontrol zhody bude Komisia aj naďalej zodpovedať za monitorovanie výsledkov partnerských hodnotení.

VII Zistili sme, že Komisia dobre riadi mechanizmy Európskeho spoločenstva pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie (ECURIE). Mohla by zlepšiť kontrolu prijatia opatrení na základe získaných poznatkov, no systém postupne dotvorila tak, aby zabezpečila, že funguje dobre a je technologicky pokročilý.

VIII Komisia preskúmava investičné projekty v jadrovom priemysle s cieľom posúdiť, či sú v súlade so Zmluvou o Euratome. Pre príslušný členský štát vydáva nezáväznú stanovisko. Zistili sme, že súčasný rámec pre vydávanie týchto stanovísk zaostáva za najnovšou politikou a legislatívnym a technologickým vývojom. Napríklad zatiaľ čo na mnohé reaktory sa poskytujú investície do dlhodobej prevádzky, ktorých cieľom je predĺžiť prevádzku jadrových zariadení po uplynutí pôvodne naprojektovanej životnosti, zo súčasného rámca nie je jasné, či by sa mali tieto investície povinne oznamovať Komisii.

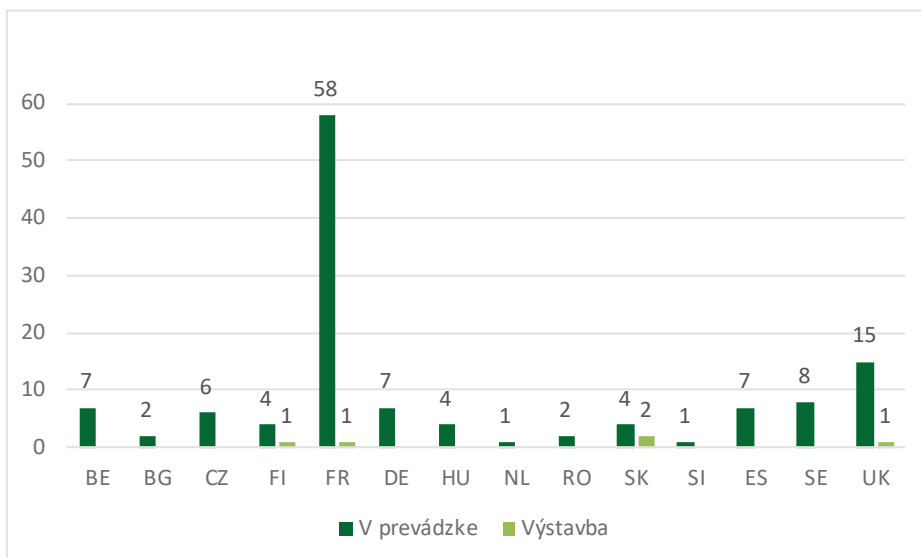
IX Pri našom audite sa odhalili určité obmedzenia v postupoch, ktoré Komisia uplatňuje pri vypracúvaní stanovísk k investičným projektom v jadrovom priemysle a overovaní zariadení členských štátov na nepretržité sledovanie úrovne rádioaktivity. Komisii chýbajú spoľahlivé postupy, ktoré by zabezpečili úplnosť, jednotnosť a spojitosť týchto činností.

X Na základe svojich záverov predkladáme odporúčania zamerané na úlohu Komisie v monitorovaní transpozície smerníc o Euratome, rámec, v ktorom Komisia vydáva svoje stanoviská k investičným projektom v jadrovom priemysle, a prístup, ktorý uplatňuje pri vypracúvaní stanovísk a pri overovaní zariadení na sledovanie rádioaktivity.

Úvod

01 Na konci roku 2018 14 členských štátov prevádzkovalo spolu 126 jadrových reaktorov¹. V štyroch z týchto členských štátov prebiehala výstavba nových reaktorov (pozri *ilustráciu 1*).

Ilustrácia 1 – Počet reaktorov k 31. decembru 2018

Zdroj: EDAna základe údajov MAAE v dokumente *Nuclear Power Reactors in the World (Jadrové reaktory vo svete, referenčné údaje, zväzok 2)*, MAAE, Viedeň (2019).

02 Približne 25 % elektriny vyprodukovanej v Európskej únii (EÚ) v roku 2017 sa vyrobilo v jadrových elektrárňach². V rokoch 2004 až 2017 sa výroba elektriny v jadrových elektrárňach znížila o približne 18 %.

Aký je právny a organizačný rámec pre jadrovú bezpečnosť?

03 Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu (MAAE) je centrálnym medzivládnyim fórom pre vedeckú a technickú spoluprácu v oblasti jadrovej energie na celosvetovej úrovni. Je depozitárom niekoľkých hlavných medzinárodných dohovorov, ako je Dohovor o jadrovej bezpečnosti, Dohovor o včasnom oznamovaní jadrovej havárie a Dohovor o pomoci v prípade jadrovej havárie alebo radiačnej

¹ Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu, *Nuclear Power Reactors in the World, Reference Data Series No. 2 (Jadrové reaktory vo svete, referenčné údaje, zväzok 2)*, MAAE, Viedeň (2019).

² Eurostat, *Nuclear energy statistics (Štatistické údaje o jadrovej energii)*.

havárie³. V bezpečnostných normách MAAE sa stanovujú základné zásady, požiadavky a odporúčania, ktoré majú zabezpečiť jadrovú bezpečnosť, a slúžia ako globálny referenčný rámec. K jadrovej bezpečnosti prispievajú vo svete a v Európe mnohé ďalšie organizácie, napr. Agentúra pre jadrovú energiu (NEA)⁴, Združenie západoeurópskych regulačných orgánov v oblasti jadrovej energie (WENRA), Skupina európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG)⁵ a Svetová asociácia prevádzkovateľov jadrových zariadení (WANO).

04 Zodpovednosť za jadrovú bezpečnosť nesie každá krajina, ktorá využíva jadrovú technológiu. **Vlády** sú zodpovedné za reguláciu jadrovej bezpečnosti a **prevádzkovatelia** jadrových zariadení nesú hlavnú zodpovednosť za bezpečnosť svojho zariadenia. Základnou zásadou, z ktorej vychádza legislatíva týkajúca sa jadrovej bezpečnosti na medzinárodnej úrovni, je vnútroštátna zodpovednosť za jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení.

05 Mierové využívanie jadrovej energie v rámci EÚ sa riadi Zmluvou o Euratome z roku 1957⁶, na základe ktorej bolo zriadené spoločenstvo Euratom a ktorá vymedzuje právny rámec pre jeho právomoci a činnosti. Aj keď sú členovia Euratomu tí istí ako členovia EÚ a Euratom riadia inštitúcie EÚ, ide o samostatný právny subjekt.

06 Komisia pristupuje k jadrovým činnostiam z troch perspektív: jadrová bezpečnosť, jadrové bezpečnostné záruky a fyzická ochrana jadrových materiálov a jadrových zariadení (pozri [rámcik 1](#)).

³ Väčšina členských štátov sú zmluvnými stranami týchto a ďalších medzinárodných dohovorov o jadrovej bezpečnosti.

⁴ NEA, ktorá je súčasťou Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), je medzivládna agentúra, ktorá uľahčuje spoluprácu medzi krajinami s vyspelými infraštruktúrami jadrových technológií.

⁵ Skupina európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG) je nezávislá poradná skupina expertov, zložená zo zástupcov všetkých členských štátov a zástupcu Komisie, ktorý sa zúčastňuje na diskusiách. Členovia skupiny si volia predsedu (rozhodnutie Komisie zo 17. júla 2007). Skupina poskytuje poradenstvo a pomáha Komisii, a uľahčuje konzultácie, koordináciu a spoluprácu medzi vnútroštátnymi regulačnými orgánmi.

⁶ Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.

Rámček 1

Jadrová bezpečnosť, bezpečnostné záruky a fyzická ochrana jadrových materiálov a zariadení

EÚ definuje **jadrovú bezpečnosť**⁷ ako dosiahnutie náležitých prevádzkových podmienok, predchádzanie haváriám a zmierňovanie následkov havárií, čoho výsledkom je ochrana pracovníkov a verejnosti pred nebezpečenstvami pochádzajúcimi z ionizujúceho žiarenia z jadrových zariadení.

Jadrové bezpečnostné záruky (ktoré sú vo výlučnej právomoci Komisie) sú opatrenia, ktoré majú zaručiť, aby sa jadrové materiály nepoužili na iné účely, ako sa pôvodne vyhlásilo. Subjekty, ktoré používajú alebo držia jadrové materiály v EÚ, sú povinné viesť záznamy a deklarovat Komisii každý pohyb týchto materiálov.

MAAE definuje **fyzickú ochranu jadrových materiálov a jadrových zariadení** (za ktorú nesú hlavnú zodpovednosť členské štáty) ako predchádzanie trestným alebo zámerným nedovoleným činom, pri ktorých sa používa jadrový alebo iný rádioaktívny materiál, príslušné zariadenia alebo ktoré zahŕňajú súvisiace činnosti, odhaľovanie takýchto činov a reakciu na ne⁸. Fyzická ochrana jadrových zariadení a rádioaktívnych materiálov súvisí s bezpečnostnou a obrannou politikou jednotlivých krajín a je z veľkej časti v ich pôsobnosti.

07 V EÚ sú za vymedzenie a udržiavanie vnútroštátneho legislatívneho, regulačného a organizačného rámca pre jadrovú bezpečnosť zodpovedné členské štáty. Hlavnú zodpovednosť za bezpečnosť zariadení nesú držiteľia licencií (prevádzkovatelia) jadrových zariadení, nad ktorými vykonávajú dohľad vnútroštátne regulačné orgány.

08 Hlavnou úlohou Komisie v oblasti jadrovej bezpečnosti je predkladať návrhy na rozvoj právneho rámca Euratomu a dohliadať na transpozíciu právnych nástrojov do vnútroštátnych právnych predpisov členských štátov. Keď Komisia vo svojej úlohe „strážkyne zmlúv“ dospeje k záveru, že členský štát porušuje ustanovenia právnych predpisov o Euratome, môže iniciovať postup v prípade nesplnenia povinnosti.

09 Komisia má tiež práva a povinnosti týkajúce sa jadrovej bezpečnosti a ochrany pred žiarením, ktoré jej vyplývajú zo Zmluvy o Euratome. Podľa článku 35 Zmluvy o Euratome má Komisia právo overovať prevádzku a účinnosť zariadení členských

⁷ Smernica Rady 2009/71/Euratom z 25. júna 2009, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení, zmenená smernicou Rady 2014/87/Euratom.

⁸ IAEA Safety Glossary (Glosár MAAE o bezpečnosti), vydanie z roku 2018, © IAEA, 2019.

štátov na nepretržité sledovanie úrovne rádioaktivity vo vzduchu, vode a v pôde. Komisia konsoliduje informácie zasielané členskými štátmi o úrovni rádioaktivity v životnom prostredí na ich území⁹.

10 Komisia preskúmava investičné projekty v jadrovom priemysle, ktoré sa plánujú v členských štátoch, s cieľom posúdiť, či sú v súlade so Zmluvou o Euratome. Investori musia informovať Komisiu o investičných projektoch v jadrovom priemysle v súlade s postupom vymedzeným v článkoch 41 až 44 tejto zmluvy¹⁰. Komisia potom oznámi svoje stanovisko k projektu (podľa článku 43 Zmluvy o Euratome) príslušnému členskému štátu a predloží analýzu investície.

11 Hoci zabezpečenie mechanizmov havarijnej pripravenosti a odozvy zostáva v zodpovednosti členských štátov, Komisia prevádzkuje, riadi a rozvíja systém Európskeho spoločenstva pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie (ECURIE), vytvorený po havárii v Černobyle v roku 1986¹¹.

12 Komisia okrem úlohy, ktorá jej vyplýva z právneho rámca, uľahčuje dialóg a spoluprácu s členskými štátmi, napríklad prostredníctvom Skupiny európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG). Spolupracuje s krajinami mimo EÚ, ktoré prevádzkujú alebo budujú jadrové elektrárne, a s tretími krajinami uzatvára dohody v oblasti jadrovej spolupráce. Komisia spolupracuje aj s medzinárodnými organizáciami ako MAAE a NEA.

Smernice o Euratome tvoria právne záväzný rámec pre jadrovú bezpečnosť

13 Zmluva o Euratome splnomocňuje spoločenstvo Euratom na stanovenie a presadzovanie bezpečnostných noriem na ochranu zdravia pracovníkov a verejnosti¹². Základné normy prijíma Rada Európskej únie na základe návrhu Komisie a po porade s Európskym parlamentom¹³.

⁹ Článok 36 Zmluvy o Euratome.

¹⁰ Týkajúce sa priemyselných činností uvedených v prílohe II k Zmluve o Euratome.

¹¹ Rozhodnutie Rady 87/600/Euratom o opatreniach Spoločenstva pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie.

¹² Článok 2 písm. b) a hlava II, kapitola 3 (Ochrana zdravia) Zmluvy o Euratome.

¹³ Články 30 a 31 Zmluvy o Euratome.

14 Euratom od roku 1959, krátko po svojom vytvorení, začal v smerniciach stanovovať základné normy ochrany zdravia pracovníkov a verejnosti pred nebezpečenstvami v dôsledku ionizujúceho žiarenia. Po rozsudku Súdneho dvora Európskej únie (SDEÚ)¹⁴ z roku 2002, v ktorom bola uznaná a objasnená spoločná právomoc Euratomu a členských štátov v oblasti jadrovej bezpečnosti, Rada v roku 2009 prijala právne predpisy v oblasti jadrovej bezpečnosti¹⁵ a v roku 2011 v oblasti nakladania s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom¹⁶. Smernica o základných bezpečnostných normách sa pravidelne aktualizuje a pri poslednej aktualizácii sa do nej začlenili aj ustanovenia niekoľkých predchádzajúcich smerníc¹⁷.

¹⁴ Rozsudok SDEÚ z 10. decembra 2002 vo veci C-29/99, Komisia/Rada, Zb. s. I-11221.

¹⁵ Smernica Rady 2009/71/Euratom z 25. júna 2009, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení, zmenená smernicou Rady 2014/87/Euratom z 8. júla 2014.

¹⁶ Smernica Rady 2011/70/Euratom z 19. júla 2011, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre zodpovedné a bezpečné nakladanie s vyhoreným palivom a rádioaktívnym odpadom.

¹⁷ Smernica Rady 2013/59/Euratom z 5. decembra 2013, ktorou sa stanovujú základné bezpečnostné normy ochrany pred nebezpečenstvami vznikajúcimi v dôsledku ionizujúceho žiarenia, a ktorou sa zrušujú smernice 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom a 2003/122/Euratom.

Tabuľka 1 – Aktuálne smernice o Euratome

Smernica o jadrovej bezpečnosti 2009, zmenená 2014	Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom 2011	Smernica o základných bezpečnostných normách 2013
<p>Smernica o jadrovej bezpečnosti vychádza z požiadaviek jadrovej bezpečnosti stanovených v Dohovore o jadrovej bezpečnosti a zo základných bezpečnostných princípov, ktoré vymedzila MAAE. Smernica bola zmenená v júli 2014 so zreteľom na poznatky získané z jadrovej havárie vo Fukušime v roku 2011 a zistenia z posúdení rizík a bezpečnosti v jadrových elektrárňach v EÚ, tzv. záťažových testov. V zmenenej smernici sa posilňuje právomoc a nezávislosť vnútroštátnych regulačných orgánov. Stanovuje sa v nej pre celú EÚ cieľ v oblasti bezpečnosti na vysokej úrovni, ktorým je predchádzať haváriám, a v prípade havárie zmierniť jej dôsledky a vyhnúť sa predčasným a veľkým únikom rádioaktívnych látok.</p>	<p>V smernici o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom sa vyžaduje, aby mali členské štáty národnú politiku, v ktorej sa opisuje, ako plánujú nakladať s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom z civilných jadrových činností. Členské štáty musia vypracovať národné programy, prostredníctvom ktorých sa národné politiky prenesú do konkrétnych akčných plánov. Zároveň musia zaviesť vnútroštátny legislatívny, regulačný a organizačný rámec (tzv. vnútroštátny rámec) a zriadiť príslušný nezávislý regulačný orgán.</p>	<p>V smernici o základných bezpečnostných normách z roku 2013 sa stanovujú základné bezpečnostné normy pre ochranu pracovníkov, pacientov a verejnosti pred žiarením a limity pre maximálnu dávku žiarenia vo všetkých situáciách vystavenia žiareniu (plánovaných, existujúcich a havarijných). Do novej smernice boli začlenené aktualizované ustanovenia niekoľkých predchádzajúcich smerníc, ako aj nové ustanovenia vrátane ustanovení o havarijnej pripravenosti a odozve zahŕňajúcich poznatky z havárie vo Fukušime v roku 2011.</p>

Zdroj: EDA.

15 V smernici o jadrovej bezpečnosti¹⁸ a smernici o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom¹⁹ sa stanovuje požiadavka vykonávať tri typy pravidelných partnerských hodnotení (pozri **rámček 2**). Medzinárodné partnerské hodnotenia sú príležitosťou na výmenu odborných skúseností, získaných poznatkov a osvedčených postupov prostredníctvom rád od partnerov s cieľom neprestajne zlepšovať jadrovú bezpečnosť.

¹⁸ Článok 8e smernice o jadrovej bezpečnosti.

¹⁹ Článok 14 ods. 3 smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom.

Rámček 2

Partnerské hodnotenia

V smerniciach o Euratome sa stanovuje požiadavka vykonávať tri typy pravidelných partnerských hodnotení:

- V zmenenej smernici o jadrovej bezpečnosti sa zaviedol európsky systém tematických partnerských hodnotení, ktoré sú každých šesť rokov zamerané na jednu konkrétnu bezpečnostnú tému. Prvé tematické partnerské hodnotenie, vykonané v rokoch 2017 – 2018, bolo venované téme starnúcich programov na riadenie jadrových zariadení. Toto partnerské hodnotenie pripravila Skupina európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG) s podporou Združenia západoeurópskych regulačných orgánov v oblasti jadrovej energie (WENRA) v koordinácii s Komisiou.
- V smernici o jadrovej bezpečnosti sa od členských štátov vyžaduje, aby aspoň raz za desať rokov vykonali aj pravidelné sebahodnotenia týkajúce sa ich vnútroštátnych rámcov a príslušných regulačných orgánov a vyžiadali si vypracovanie medzinárodného partnerského hodnotenia relevantných častí ich vnútroštátnych rámcov a príslušných regulačných orgánov. Na splnenie týchto požiadaviek týkajúcich sa partnerských hodnotení využívajú členské štáty integrovanú službu MAAE pre preskúmanie regulácie (*Integrated Regulatory Review Service – IRRS*). Program misií IRRS Komisia podporuje finančne.
- V smernici o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom sa vyžaduje, aby členské štáty vykonali aspoň raz za desať rokov vlastné hodnotenie a vyžiadali si vypracovanie medzinárodných partnerských hodnotení ich vnútroštátnych rámcov, príslušných regulačných orgánov, vnútroštátnych programov a ich vykonávania. Na splnenie týchto požiadaviek členské štáty využívajú služby MAAE v oblasti partnerského hodnotenia.

Rozsah auditu a audítorský prístup

16 V rámci tohto auditu sme posudzovali, nakoľko dobre Komisia využívala svoje právomoci na to, aby prispela k jadrovej bezpečnosti v EÚ. Skúmali sme, ako Komisia:

- a) monitoruje transpozíciu troch najnovších smerníc o Euratome do právnych predpisov členských štátov;
- b) riadi mechanizmy včasného oznamovania a výmeny informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie;
- c) prispieva k zlepšovaniu jadrovej bezpečnosti prostredníctvom svojich stanovísk k investičným projektom;
- d) vypracúva svoje stanoviská k investíciám a overuje fungovanie zariadení na sledovanie rádioaktivity.

17 Zamerali sme sa na činnosti Komisie na základe právomocí a zodpovednosti, ktoré jej boli pridelené. Naším zámerom nebolo skúmať medzinárodný rámec pre jadrovú bezpečnosť ani jeho uplatňovanie v členských štátoch a neanalyzovali sme ani technické aspekty jadrovej bezpečnosti. Naš audit sa nevzťahoval ani na havarijnú pripravenosť a odozvu, no preskúmali sme úlohu Komisie pri riadení systému včasného oznamovania ECURIE. Do rozsahu auditu nebola zahrnutá ani fyzická ochrana jadrových materiálov a jadrových zariadení či jadrové bezpečnostné záruky. Audit sa týkal obdobia do konca júla 2019.

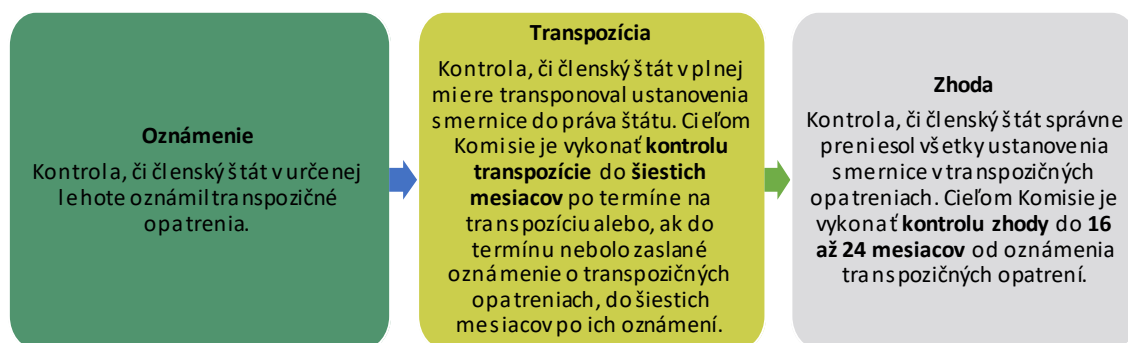
18 Preskúmali sme právny rámec a príslušné politiky, stratégie, normy a dohovory. Analyzovali sme postupy Komisie, jej interné stratégie a usmernenia, pokyny poskytnuté členským štátom, nástroje, pracovné dokumenty, výmeny informácií, korešpondenciu a zápisnice zo zasadnutí. Preskúmali sme správy, štúdie, interné a externé posudky a iné relevantné dokumenty. Analyzovali sme štyri stanoviská Komisie k investičným projektom v jadrovom priemysle. Uskutočnili sme rozhovory so zástupcami Komisie (Generálne riaditeľstvo pre energetiku a Spoločné výskumné centrum – JRC) a s expertmi v medzinárodných organizáciách sme prediskutovali otázky jadrovej bezpečnosti.

Pripomienky

Komisia vykonala určité zlepšenia v monitorovaní transpozície smerníc o Euratome

19 Komisia je zodpovedná za dohľad nad vykonávaním a uplatňovaním smerníc o Euratome a za prijatie opatrení na podporu a presadzovanie ich dodržiavania. Na tento účel Komisia vykonáva kontroly transpozície a zhody (pozri *ilustráciu 2*).

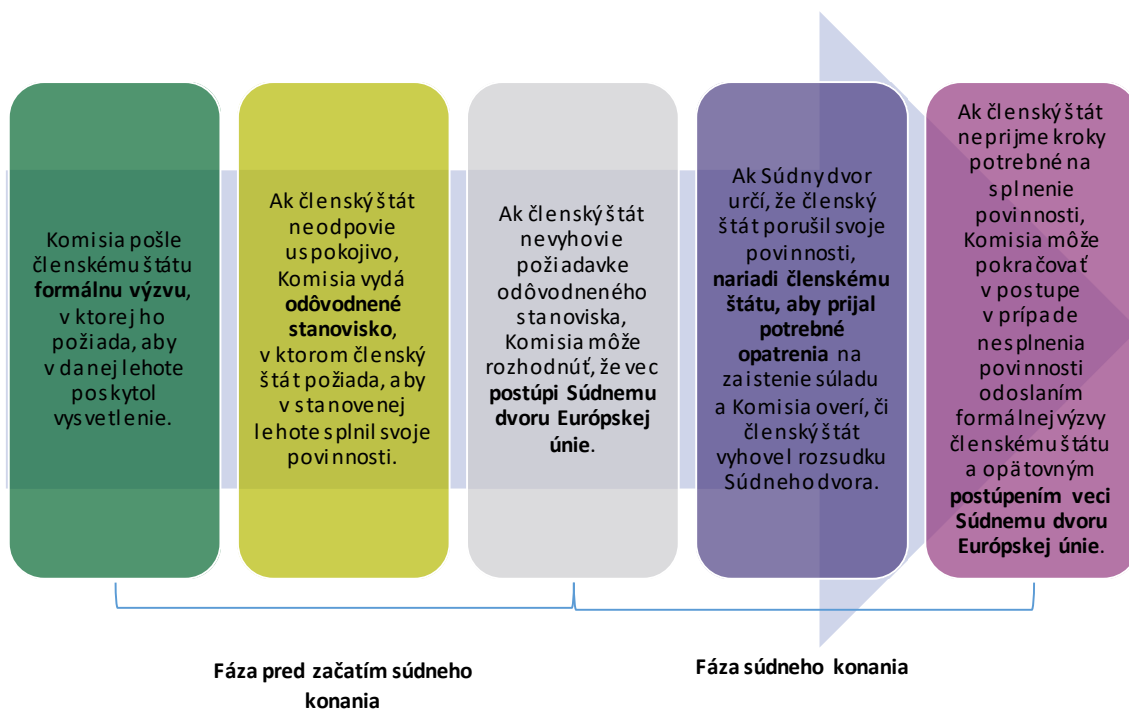
Ilustrácia 2 – Postup Komisie na kontrolu dodržiavania predpisov

Zdroj: EDA na základe súboru nástrojov Komisie pre lepšiu právnu reguláciu, nástroj č. 37.

20 Prípady nedodržania predpisov zistené pri kontrolách transpozície a zhody môžu viesť k vynúteniu prostredníctvom postupu v prípade nesplnenia povinnosti, vysvetleného v *ilustrácii 3*.

Ilustrácia 3 – Postup v prípade nesplnenia povinnosti

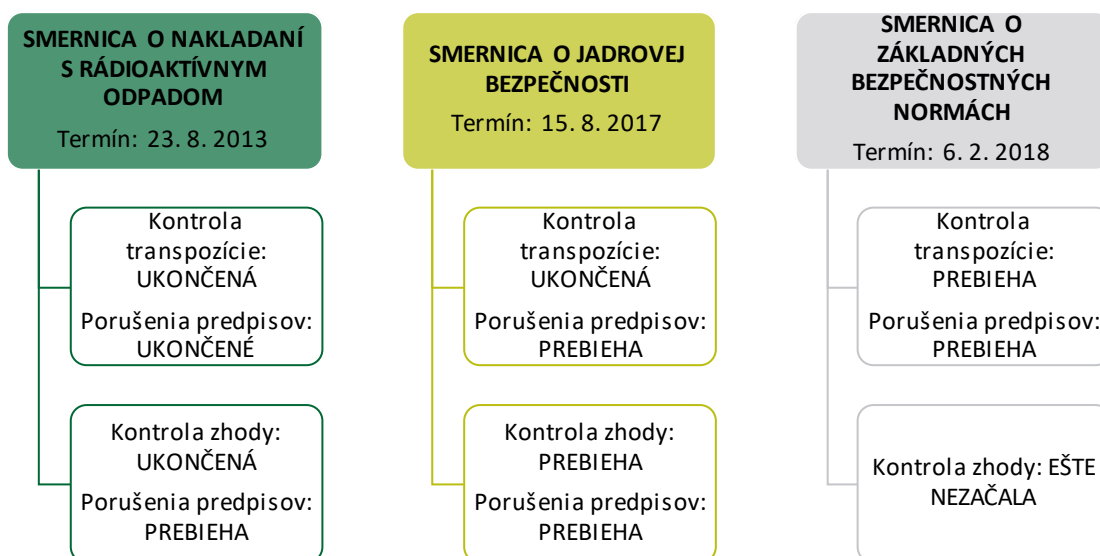
Zdroj: EDA na základe článku 258 ZFEÚ.

21 Preskúmali sme kontroly transpozície a zhody vykonané Komisiou v súvislosti s tromi aktuálnymi smernicami o Euratome²⁰ s cieľom posúdiť, ako monitorovala ich transpozíciu. Skúmali sme, či Komisia proces uľahčila, koordinovala a dohliadala naň, či tieto kontroly vykonala načas a či v prípadoch nedodržania predpisov prijala nadväzné opatrenia a iniciovala príslušný postup.

22 Vzhľadom na rôzne dátumy nadobudnutia účinnosti a termíny na transpozíciu stanovené v jednotlivých smerniciach boli kontroly Komisie v čase nášho auditu v rôznych fázach realizácie (pozri *ilustráciu 4*).

²⁰ Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom z roku 2011, smernica o jadrovej bezpečnosti z roku 2014, smernica o základných bezpečnostných normách z roku 2013.

Ilustrácia 4 – Stav vykonávania kontrol zhody v čase auditu

Zdroj: EDA na základe informácií poskytnutých Komisiou.

Komisia bola lepšie pripravená na dve novšie smernice

23 Okrem monitorovania a presadzovania si Komisia môže vytvoriť ďalšie nástroje, ktoré členským štátom uľahčia správnu a včasnú transpozíciu smerníc. Pri dvoch novších smerniciach (smernica o základných bezpečnostných normách a zmenená smernica o jadrovej bezpečnosti) bol počet členských štátov, ktoré oznámili transpozíčné opatrenia v stanovenej lehote, vyšší ako v prípade smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom (pozri [tabuľku 2](#)).

Tabuľka 2 – Počet členských štátov, ktoré transponovali smernice v stanovenej lehote

	Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom	Smernica o jadrovej bezpečnosti	Smernica o základných bezpečnostných normách
Termín pre transpozíciu	23. 8. 2013	15. 8. 2017	6. 2. 2018
Oznámenia zaslané v stanovenej lehote alebo pred začatím postupu v prípade nesplnenia povinnosti oznámiť opatrenia	17	24	21

Zdroj: EDA na základe informácií poskytnutých Komisiou.

24 Zistili sme, že k rýchlejšej transpozícii smernice o jadrovej bezpečnosti a smernice o základných bezpečnostných normách prispeli tri faktory: vyhodnotenia rizík spojených s transpozíciou, pripomenutia zaslané členským štátom a skutočnosť, že strategické dokumenty boli schválené skôr ako pri predchádzajúcej smernici. Útvary Komisie:

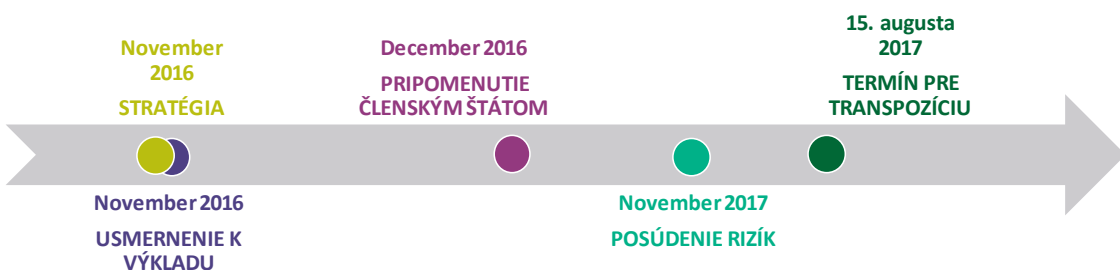
- o vypracovali vyhodnotenia rizík spojených s transpozíciou smernice o jadrovej bezpečnosti **rok pred** termínom pre transpozíciu a smernice o základných bezpečnostných normách **dva roky pred** týmto termínom (pozri *ilustráciu 5*), zatiaľ čo v prípade smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom Komisia nevypracovala posúdenie rizík, ktoré by členské štáty pripravilo na prípadné problémy spojené s transpozíciou,
- o zaslali členským štátom približne **rok pred** termínom pre transpozíciu (pozri *ilustráciu 5*) listy, v ktorých im pripomenuli ich povinnosť včas informovať o svojich opatreniach. V prípade smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom Komisia takéto pripomenutia neposlala,
- o schválila kľúčové strategické dokumenty k smernici o jadrovej bezpečnosti a smernici o základných bezpečnostných normách **štyri mesiace až jeden rok pred** termínom pre transpozíciu (pozri *ilustráciu 5*). Stratégie pre hodnotenie transpozície a vykonávania uvedených dvoch smerníc obsahujú opatrenia naplánované pre preskúmanie transpozície smerníc. Stratégie pomohli pripraviť sa na problémy s vykonávaním smerníc a vyriešiť ich, a stanovil sa v nich celý rad nástrojov na podporu súladu, ktoré členským štátom pomohli správne a včas ich uplatniť (podrobnosti pozri v *tabuľke 3*). Usmernenie k výkladu bolo podporou pri presadzovaní a dokumentovaní postupov Komisie na overovanie transpozície a zhody. V prípade smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom Komisia sprístupnila svoju internú stratégiu až dva roky po termíne pre transpozíciu a usmernenie k výkladu štyri roky po termíne.

Ilustrácia 5 – Časový prehľad schvaľovania strategických dokumentov

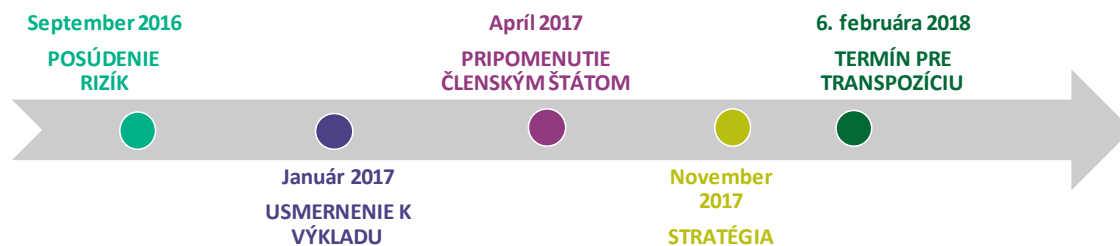
Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom z roku 2011

Smernica o jadrovej bezpečnosti z roku 2014

Smernica o základných bezpečnostných normách z roku 2013

Zdroj: EDA na základe informácií poskytnutých Komisiou.

Tabuľka 3 – Nástroje na podporu súladu na uľahčenie transpozície

Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom	Smernica o jadrovej bezpečnosti	Smernica o základných bezpečnostných normách
<ul style="list-style-type: none"> ○ Jeden seminár pred transpozíciou ○ Videokonferencie s členskými štátmi ○ Zasadnutia s členskými štátmi ○ Projekt EU Pilot 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dialógy s členskými štátmi o transpozícii a vykonávaní ○ Semináre a bilaterálne zasadnutia pred transpozíciou ○ Spolupráca so zainteresovanými stranami vrátane vnútroštátnych orgánov a skupín občianskej spoločnosti ○ Diskusie v rámci skupiny ENSREG 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dialógy s členskými štátmi o transpozícii a vykonávaní ○ Semináre a bilaterálne zasadnutia pred transpozíciou ○ Analýza stratégií transpozície členských štátov vykonaná Komisiou pred termínom pre transpozíciu ○ Okrúhle stoly a semináre

Zdroj: EDA na základe informácií poskytnutých Komisiou.

Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom nie je správne transponovaná vo všetkých členských štátoch

25 Komisia strávila na vykonávaní kontroly zhody v súvislosti so smernicou o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom **57 mesiacov** (*príloha I, tabuľka 2*), čo je výrazne dlhšie ako referenčné obdobie v dĺžke 16 až 24 mesiacov stanovené v súbore nástrojov Komisie pre lepšiu právnu reguláciu²¹. Čiastočným vysvetlením sú oneskorenia pri transpozícii smernice v členských štátoch a neúplnosť transpozičných opatrení.

26 Po ukončení kontroly zhody Komisia iniciovala 15 postupov v prípade nesplnenia povinnosti (príklady ustanovení smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom, ktoré členské štáty najčastejšie netransponovali správne, sa uvádzajú v *prílohe II*). Do konania nášho auditu, 13 mesiacov od začatia týchto postupov, boli uzavreté len dva z nich. Takmer **šesť rokov** po termíne pre transpozíciu teda 13 členských štátov stále netransponovalo správne smernicu o nakladaní s rádioaktívnym odpadom (pozri *prílohu I, tabuľku 2*). A podobne takmer **štyri roky** po termíne na prijatie vnútroštátneho programu (pozri *prílohu I, tabuľku 3*), ho jeden členský štát stále

²¹ Komisia, súbor nástrojov pre lepšiu právnu reguláciu, nástroj č. 37.

neprijal a 17 ďalších prijalo programy, ktoré Komisia vyhodnotila ako nespĺňajúce smernicu.

27 O iniciovaní postupu v prípade nesplnenia povinnosti voči členskému štátu a priebehu neskončeného prípadu sa Komisia rozhoduje podľa vlastného uváženia²². Zostavila však zoznam prioritných prípadov nesplnenia povinnosti a stanovila lehoty na ich včasné spracovanie²³. Komisia okrem iného uprednostňuje prípady, keď členské štáty neoznámili transpozičné opatrenia alebo keď sa týmito opatreniami smernice nesprávne transponovali. Komisia si stanovila 12-mesačnú lehotu, po ktorej vec buď uzavrie alebo prípad nesplnenia povinnosti oznámiť opatrenia postúpi Súdnemu dvoru Európskej únie²⁴. Táto lehota sa začína plynúť od zaslania formálnej výzvy.

28 V súvislosti so smernicou o nakladaní s rádioaktívnym odpadom sme zistili, že Komisia pri spracúvaní prípadov nesplnenia povinnosti oznámiť opatrenia túto 12-mesačnú lehotu prekročila v piatich z 13 postupov. Ako vyplýva z *prílohy I, tabuľky 1*, Komisii trvalo viac než dva roky, kým v dvoch prípadoch, v ktorých vydala odôvodnené stanovisko, pokročila vo fáze pred začatím súdneho konania (od formálnej výzvy k odôvodnenému stanovisku).

Komisia zohľadňuje výsledky partnerských hodnotení

29 V období, ktoré bolo predmetom nášho auditu, Komisia využívala ako zdroj informácií výsledky partnerských hodnotení pri posudzovaní toho, či členský štát dodržiava smernice o Euratome. Napríklad stratégia pre transpozíciu a vykonávanie smernice o jadrovej bezpečnosti odkazuje na výsledky partnerských hodnotení a v usmerneniach k výkladu tejto smernice sa vysvetľuje, akú úlohu zohrávajú partnerské hodnotenia pri posudzovaní súladu.

30 Komisia sa môže do partnerských hodnotiacich misií zapojiť ako pozorovateľ a niekedy to aj robí. Ako člen skupiny ENSREG sa tiež podieľa na následných kontrolách nadväzujúcich na partnerské hodnotenia. Po dokončení transpozície a kontrol zhody

²² Vec C-247/87 Star Fruit/Komisia.

²³ Oznámenie Komisie – Právo EÚ: Lepšie výsledky pomocou lepšieho uplatňovania práva, C(2016) 8600 final z 21. decembra 2016.

²⁴ Oznámenie Komisie – Európa výsledkov – uplatňovanie práva Spoločenstva, KOM(2007) 502 v konečnom znení.

bude Komisia aj naďalej zodpovedať za monitorovanie výsledkov partnerských hodnotení.

Komisia riadi mechanizmy EÚ na včasné oznamovanie a výmenu informácií dobre

31 Komisia riadi, prevádzkuje a rozvíja systém ECURIE, nástroj na vykonávanie rozhodnutia Rady²⁵ o opatreniach EÚ pre včasné oznamovanie a výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie. Posúdili sme, nakoľko dobre Komisia riadi tieto mechanizmy, tým, že sme preskúmali, či sa ubezpečuje, že systém spĺňa očakávania (konkrétne či spĺňa požiadavky vyplývajúce z uvedeného rozhodnutia Rady), či pravidelne vyhodnocuje procesy, identifikuje nedostatky/potenciálne nedostatky a primerane ich monitoruje a či mechanizmy pravidelne testuje.

32 V rozhodnutí Rady sa od členských štátov vyžaduje, aby o nehodách urýchlene informovali Komisiu aj všetky členské štáty, ktoré nehoda potenciálne zasahuje, vydaním varovania v systéme ECURIE²⁶. Komisia je takisto povinná zaslať všetkým členským štátom každú informáciu o výraznom zvýšení úrovne rádioaktivity alebo o jadrovej havárii v štátoch mimo EÚ, ktorú dostane²⁷. Členské štáty môžu tiež oznámiť informácie tým, že rozošlú dobrovoľné naliehavé oznámenia. Komisia sprístupňuje informácie odovzdané prostredníctvom systému ECURIE 24 hodín denne, 7 dní v týždni všetkým kontaktným miestam ECURIE.

33 Hoci je zabezpečenie mechanizmov havarijnej pripravenosti a odozvy zodpovednosťou štátov, všetky členské štáty musia byť zapojené do systému ECURIE

²⁵ Rozhodnutie Rady 87/600/Euratom o opatreniach Spoločenstva pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie.

²⁶ Situácie, v ktorých sa v systéme ECURIE vydáva formálne varovanie, sú vymedzené v článku 1 rozhodnutia Rady. Stručne povedané, v článku sa stanovuje, že zúčastnené krajiny sú povinné vydať varovanie v systéme ECURIE, keď:

- 1) je v krajine rádiologická havarijná situácia a krajina sa preto rozhodne prijať rozsiahle protipatrenia na ochranu svojho obyvateľstva;
- 2) alebo krajina zistí abnormálne úrovne žiarenia v prostredí a rozhodne sa preto prijať rozsiahle protipatrenia na ochranu svojho obyvateľstva.

²⁷ Článok 5 rozhodnutia Rady 87/600/Euratom.

a tretie krajiny môžu o členstvo v ECURIE požiadať na dobrovoľnej báze²⁸. Požiadavky vzťahujúce sa na mechanizmy EÚ členským štátom nebránia mať vlastné dodatočné mechanizmy ako mechanizmy výmeny informácií a spolupráce na vnútroštátnej, bilaterálnej alebo multilaterálnej úrovni.

34 Keď zapojená krajina vyše varovanie v systéme ECURIE, Komisia overí jeho dôveryhodnosť a prepošle ho všetkým krajinám zapojeným v ECURIE. Po prvom oznámení musia členské štáty informovať Komisiu v primeraných intervaloch o opatreniach, ktoré plánujú prijať, a úrovniach rádioaktivity, ktoré namerali. Komisia neposudzuje obsah oznámenia ani nerozhoduje o tom, či by sa malo vydať oznámenie o havarijnej situácii, pretože to je zodpovednosťou členských štátov. Komisia je zodpovedná za zabezpečenie včasného sprístupnenia informácií²⁹.

35 Doplnkom Komisie k systému ECURIE je Európska platforma pre výmenu údajov o radiácii (EURDEP), webová platforma, ktorá orgánom poskytuje rádiologické monitorovacie údaje takmer v reálnom čase. Platforma EURDEP je nástroj, ktorý sa v rámci systému ECURIE používa na uľahčenie poskytovania určitých informácií³⁰. EURDEP využíva existujúce národné infraštruktúry v podobe národných monitorovacích staníc a sietí. Zapojenie členských štátov EÚ je povinné, zatiaľ čo pre krajiny mimo EÚ je dobrovoľné. Voľne dostupné webové sídlo umožňuje verejnosti prezrieť si grafické informácie o úrovni rádioaktivity v oblasti pokrytej systémom EURDEP.

36 O mechanizmoch systému ECURIE sa diskutuje, preskúmavajú sa a schvaľujú na zasadnutiach príslušných orgánov členských štátov³¹. Komisia zvoláva tieto zasadnutia v priemere každé dva roky. Na zasadnutiach sa riešia aj získané poznatky a zistené problémy. Dohodnuté zmeny sú zdokumentované v komunikačných

²⁸ V čase auditu boli členmi štyri krajiny mimo EÚ: Švajčiarsko, Nórsko, Čierna Hora a Severné Macedónsko.

²⁹ Článok 5 ods. 1 rozhodnutia Rady 87/600/Euratom. „Po prijatí informácie uvedenej v článkoch 2, 3 a 4, pokiaľ článok 6 neustanovuje inak, ju Komisia bezodkladne odošle príslušným orgánom vo všetkých ostatných členských štátoch.“

³⁰ Členské štáty sú povinné informovať Komisiu v primeraných intervaloch o úrovni rádioaktivity: článok 3 ods. 1 písm. e), článok 3 ods. 1 písm. f), článok 3 ods. 3 a článok 3 ods. 4 písm. b) rozhodnutia Rady 87/600/Euratom.

³¹ V článku 5 ods. 2 rozhodnutia Rady 87/600/Euratom sa vyžaduje, aby sa Komisia a príslušné orgány členských štátov dohodli na podrobných postupoch pre včasnú výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie.

pokynoch ECURIE, v ktorých sa stanovujú postupy dohodnuté medzi Komisiou a členskými štátmi³².

37 Zistili sme, že Komisia neustále rozvíja systém ECURIE s cieľom zabezpečiť, aby fungoval dobre a bol technologicky na pokročilej úrovni. Komisia má dohodnuté procesy a používateľom poskytuje pokyny. Na testovanie mechanizmov pravidelne organizuje cvičenia³³. Na posúdenie a zlepšenie systému ECURIE vykonáva preskúmania sama alebo ich zadá na vykonanie iným subjektom. Komisia vyvíjala systém ECURIE v koordinácii s Jednotným systémom MAAE na výmenu informácií v prípadoch incidentov a havarijných situácií (USIE). Technická funkčnosť systému ECURIE sa osvedčila v reálnych situáciách, keď členské štáty vyslali varovania³⁴.

38 Zistili sme však, že Komisia nevykonala kontrolu prijatia opatrení v niektorých kľúčových oblastiach, o ktorých pri posudzovaní mechanizmov usúdila, že je potrebné ich zlepšiť. Napríklad poznatky získané zo skutočných varovaní v systéme ECURIE dokazujú, že informovanie verejnosti je dôležité a malo by byť súčasťou cvičení v rámci systému ECURIE. Komisia tiež určila, že je potrebné vytvoriť pravidelný program odborného vzdelávania o systéme ECURIE pre vnútroštátne orgány a ich zamestnancov. Zistili sme, že Komisia urobila len malý pokrok v náprave týchto záležitostí, aj keď ich považuje za dôležité.

Stanoviská Komisie k investičným projektom prispievajú k zlepšovaniu jadrovej bezpečnosti

39 Osoby a podniky (investori) sú povinné informovať Komisiu o investičných projektoch v jadrovom priemysle, ktoré sa týkajú nových zariadení, výmen alebo zmien zariadení, a to najneskôr tri mesiace pre uzavretím prvých zmlúv s dodávateľmi. Ak má práce vykonať investor, termín na informovanie Komisie je tri mesiace pre začiatkom prác.

40 Typy investícií, a aké informácie majú investori poskytnúť, sa vymedzujú v dvoch nariadeniach o Euratome. V nariadení Komisie č. 2587/1999 sa bližšie stanovuje, aké typy projektov sa majú oznamovať Komisii, ako aj prahové hodnoty pre výdavky

³² V súlade s článkom 5 ods. 2 rozhodnutia Rady 87/600/Euratom.

³³ Článok 5 ods. 2 rozhodnutia Rady 87/600/Euratom.

³⁴ Do konania auditu sa varovania v systéme ECURIE využili dvakrát – obidva razy v roku 2008: pri nehode v Slovinsku (Krško) 4. júna 2008 a pri nehode v zariadení IRE (*Institut national des radioéléments*) na výrobu rádioizotopov v belgickom Fleuruse 28. augusta 2008.

na jednotlivé typy projektov, ktorých oznámenie je povinné. V nariadení Komisie č. 1209/2000 sa konkretizuje obsah oznámenia.

41 V článku 43 Zmluvy o Euratome sa od Komisie vyžaduje, aby s investormi prerokovala „**všetky aspekty**“ investičných projektov, ktoré sa týkajú cieľov zmluvy. Po tomto rokovaní oznámi Komisia svoje stanovisko príslušnému členskému štátu. Ani v Zmluve o Euratome ani v sekundárnych právnych predpisoch sa nestanovujú termíny, do ktorých má Komisia vykonať analýzu projektu.

42 Stanoviská Komisie k investičným projektom v jadrovom priemysle nie sú právne záväzné³⁵. Na získanie pôžičky Euratomu sú však oprávnené len projekty, ku ktorým bolo vydané „priaznivé stanovisko“³⁶.

Stanoviská obsahujú výsledky posúdenia súladu investícií s právnymi požiadavkami a návrhy na zlepšenie

43 V období 2000 – 2018 Komisia prijala 75 stanovísk. Vo všetkých stanoviskách Komisia dospela k záveru, že investície spĺňali ciele Zmluvy o Euratome, v niektorých prípadoch za určitých podmienok, ktoré sú vysvetlené v stanovisku.

44 My sme preskúmali štyri stanoviská vydané Komisiou k investičným projektom v jadrovom priemysle s cieľom posúdiť, či Komisia dodržiava postup stanovený v Zmluve o Euratome³⁷ a sekundárnych právnych predpisoch³⁸ a či posudzuje súlad projektu so všetkými relevantnými požiadavkami Zmluvy o Euratome, ktoré sa týkajú

³⁵ Článok 288 ZFEÚ: Odporúčania a stanoviská nie sú záväzné.

³⁶ Podľa rozhodnutia Rady 94/179/Euratom je priaznivé stanovisko Komisie „z hľadiska technického a ekonomického“ potrebné na získanie pôžičiek Euratomu na investičné projekty týkajúce sa priemyselnej výroby elektriny v jadrových elektrárnach a realizované v členských štátoch a oprávnených nečlenských štátoch.

³⁷ Články 41 až 43.

³⁸ Nariadenie Rady (Euratom) č. 2587/1999 z 2. decembra 1999, ktorým sa vymedzujú investičné projekty, ktoré treba oznamovať Komisii v súlade s článkom 41 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. ES L 315, 9.12.1999, s. 1 – 3), a nariadenie Komisie (ES) č. 1209/2000 z 8. júna 2000 o podávaní oznámení podľa článku 41 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. ES L 138, 9.6.2000, s. 12 – 14).

jadrovej bezpečnosti. Vybrali sme najnovšie stanoviská Komisie, pričom sme zohľadnili relevantnosť (typ) a významnosť investičného projektu.

45 Zistili sme, že Komisia vo všetkých štyroch stanoviskách posúdila súlad projektu s príslušnými požiadavkami v Zmluve o Euratome týkajúcimi sa jadrovej bezpečnosti. Komisia sa uistuje, že investičný projekt zabezpečuje a zaručuje dodržanie cieľov jadrovej bezpečnosti už vo svojich začiatkových fázach. Stanoviská dokladajú vedecké dôkazy, ktoré sú podporou pre odporúčania, o ktorých Komisia diskutuje s investorom.

46 Napríklad v dvoch stanoviskách³⁹ Komisie sa spomínajú:

- kladné stanovisko vedeckej rady pre ionizujúce žiarenie k hodnoteniu projektu investora,
- opatrenia a investície potrebné na zabezpečenie bezpečnej dlhodobej prevádzky elektrárne,
- plány na nepretržité zlepšovanie jadrovej bezpečnosti,
- akčný plán vypracovaný na základe záťažových testov,
- partnerské hodnotenia a následné opatrenia prijaté investorom.

47 V uvedených dvoch stanoviskách sa okrem toho požaduje:

- úplná a včasná implementácia všetkých výsledkov záťažových testov a úplné a včasné zavedenie všetkých odporúčaní,
- úplná a včasná implementácia všetkých výsledkov partnerských hodnotení a úplné a včasné zavedenie všetkých odporúčaní,
- včasná realizácia zlepšení bezpečnosti,
- naplánovanie a realizácia riešenia pre uloženie vyhoreteho paliva a rádioaktívneho odpadu v jadrovej elektrárni.

³⁹ Uverejnené na webovom sídle investora 23. marca 2017.

Súčasný legislatívny rámec treba aktualizovať tak, aby odrážal najnovší vývoj v oblasti jadrovej bezpečnosti

48 Nariadenia č. 2587/1999 a č. 1209/2000 boli prijaté pred dvomi desaťročiami. Sú staršieho dáta ako najnovší politický a legislatívny vývoj v oblasti jadrovej bezpečnosti a nakladania s rádioaktívnym odpadom: európske stratégie v oblasti energetiky z rokov 2014 a 2015⁴⁰, v ktorých sa stanovujú ciele EÚ v tejto oblasti, a najaktuálnejšie smernice o Euratome (smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom z roku 2011, smernica a základných bezpečnostných normách z roku 2013 a aktualizovaná smernica o jadrovej bezpečnosti z roku 2014).

49 Na to, aby bola Komisia schopná prediskutovať „všetky aspekty“ investičných projektov, ktoré súvisia s cieľmi zmluvy⁴¹, potrebuje od investora veľké množstvo informácií. V článku 3 nariadenia č. 2587/1999 sa stanovuje, že oznámenie o projektoch sa „obmedzuje [...] na podrobné údaje potrebné na diskusiu [...], najmä na všetky informácie týkajúce sa“ okrem iného typu výrobkov alebo činnosti a výrobnéj alebo skladovacej kapacity. V nariadení č. 1209/2000 sa stanovuje rozsah informácií, ktoré je investor povinný poskytnúť.

50 Tieto dve nariadenia sú zastarané, pokiaľ ide o typy investícií, ktoré treba oznámiť, pretože sa v nich nezohľadňuje najnovší vývoj v jadrovom priemysle.

51 Našli sme jedno oznámenie o investícii do novej technológie, pri ktorom si Komisia musela vyžiadať dodatočné informácie na objasnenie toho, ktorej priemyselnej činnosti sa projekt týkal, pretože oznámená činnosť nespadá do žiadnej z kategórií uvedených v zozname v nariadení č. 2587/1999. V tomto prípade investor súhlasil s poskytnutím dodatočných informácií vyžiadaných Komisiou. Zistili sme však aj iný prípad investície do dlhodobej prevádzky, ktorú investor odmietol oznámiť Komisii, pričom argumentoval, že v prípade dlhodobej prevádzky nejde o investíciu ako takú, ale o nepretržitý proces zdokonaľovania a modernizácie reaktora, ktorý nie je potrebné oznamovať. Keďže v nariadení č. 2587/1999 sa konkrétne nestanovuje, či sa takéto typy investícií majú Komisii oznamovať, oznámenie takýchto projektov závisí od dobrej vôle investorov.

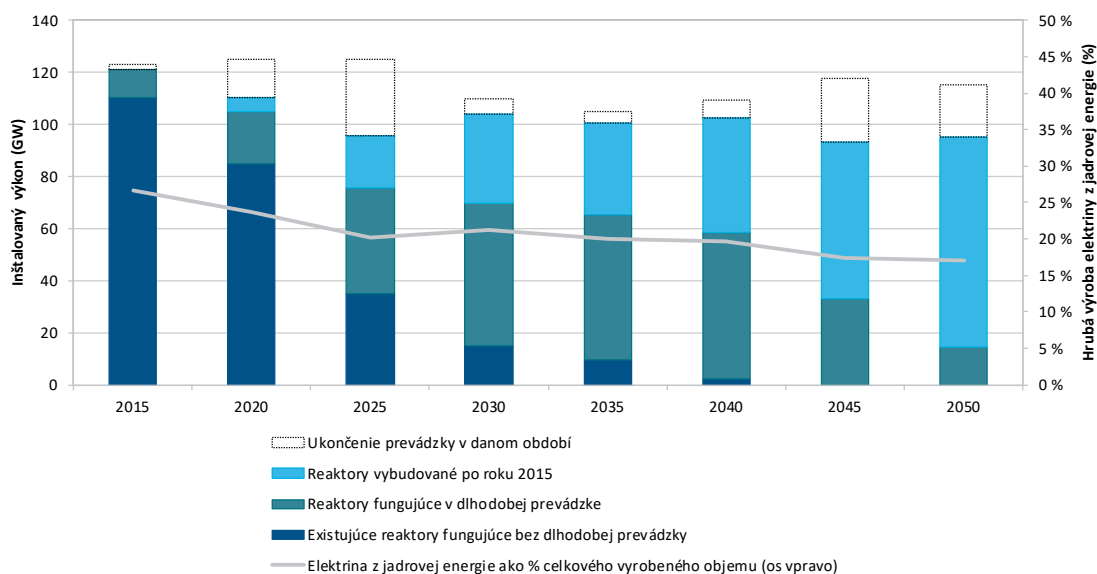
52 Nejasnosť v súvislosti s otázkou, či má dlhodobá prevádzka podliehať povinnému oznamovaniu, je mimoriadne dôležitá, pretože priemerný vek európskych reaktorov sa

⁴⁰ Európska stratégia energetickej bezpečnosti: COM(2014) 330. Rámcová stratégia odolnej energetickej únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy: COM(2015) 80.

⁴¹ Ako sú stanovené v článku 43 Zmluvy o Euratome.

blíži 30 rokom. V prípade mnohých reaktorov sa investuje do dlhodobej prevádzky, aby sa predĺžilo fungovanie jadrových zariadení aj po uplynutí pôvodne naprojektovanej životnosti. Komisia predpokladá, že v nadchádzajúcich rokoch bude dlhodobá prevádzka tvoriť väčšinu krátkodobých až strednodobých investícií v jadrovom priemysle⁴² (pozri *ilustráciu 6*).

Ilustrácia 6 – Prognóza inštalovaného výkonu jadrových zariadení vrátane dlhodobej prevádzky, EÚ-28.

Zdroj: EDA na základe grafu poskytnutého Komisiou.

53 Všimli sme si tiež, že v súvislosti s prahovými hodnotami pre investície (výšku výdavkov) stanovenými v nariadení č. 2587/1999 nie je jasné, čo treba zohľadniť pri výpočte celkových nákladov spojených s investíciou (napr. harmonogram investície, typ investície atď.).

54 V rokoch 2015 až 2018 Komisia zaslala investorom päť listov, aby im pripomenula ich povinnosť oznámiť investície. Preskúmali sme všetkých päť prípadov. V jednom prípade investor Komisii neodpovedal. V ďalšom prípade investor odmietol investíciu oznámiť s argumentom, že nedosahovala prahovú hodnotu pre výdavky stanovenú v nariadení č. 2587/1999. Podľa investora sa požiadavka vzťahuje len na jednotlivé komponenty prekračujúce stanovený prah, a nie na projekt ako celok.

⁴² SWD(2017) 158 final: pracovný dokument útvarov Komisie, sprievodný dokument k oznámeniu Komisie: Jadrový objasňujúci program predložený podľa článku 40 Zmluvy o Euratome.

55 Ani v jednom z týchto piatich prípadov Komisia neuplatnila postup v prípade nedodržania pravidiel. Ak sa Komisia domnieva, že investor nesplnil povinnosť oznámiť investičný projekt, môže zvážiť iniciovanie predbežného postupu v prípade nesplnenia povinnosti voči príslušnému členskému štátu (ďalšie výmeny informácií a stretnutia s investorom a/alebo členským štátom), po ktorom môže nasledovať postup v prípade nesplnenia povinnosti. V čase nášho auditu Komisia neurobila žiadne kroky na vynútenie splnenia povinnosti oznámiť projekty. Zdôvodnením Komisie k tomu, prečo tieto prípady nerieši, bolo, že z právnych predpisov jasne nevyplýva, pri akých typoch a veľkosti projektov je oznamovanie povinné.

56 Komisia sa vo svojom balíku opatrení pre energetickú úniu z roku 2015 zaväzuje aktualizovať a vylepšiť požiadavky na informácie, ktoré sa majú v súvislosti s projektmi jadrových zariadení poskytovať, a konkrétnejšie špecifikovať informácie, ktoré majú investori oznamovať⁴³. Ako termín pre nariadenie Rady, v ktorom budú aktualizované požiadavky týkajúce sa oznamovania investícií do jadrového priemyslu, stanovila rok 2015.

57 V roku 2015 Komisia zverejnila úvodné posúdenie vplyvu aktualizovaného nariadenia, v ktorom sa konkrétnejšie určuje typ investícií, na ktoré sa vzťahuje povinné oznámenie, a informácie, ktoré má poskytnúť investor. Po ňom sa uskutočnila verejná konzultácia⁴⁴, v rámci ktorej reagovalo 40 zainteresovaných strán (potenciálni investori, priemyselné združenia, verejné správy, regulačné orgány, mimovládne organizácie a súkromní občania). Hoci sa ich navrhované riešenia líšili, všetci sa zhodli na tom, že postup, ktorého výsledkom je prijatie stanoviska Komisie, sa dá zefektívniť.

58 V programe Komisie je prijatie aktualizovaného nariadenia naplánované na druhý štvrtrok 2020. Do konania nášho auditu Komisia ešte nedokončila vyhodnocovanie spätnej väzby získanej v rámci verejnej konzultácie v roku 2016 a nevypracovala úvodnú správu (nasledujúci krok v procese⁴⁵). Komisia nevysvetlila dôvody oneskorenia aktualizácie rámca.

⁴³ COM(2015) 80 final (balík opatrení pre energetickú úniu)

⁴⁴ Verejná konzultácia s názvom Revízia informačných a procedurálnych požiadaviek podľa článkov 41 až 44 Zmluvy o Euratome.

⁴⁵ Usmernenia pre lepšiu právnu reguláciu z roku 2017 – Lepšia právna regulácia v Komisii, kapitola III – Usmernenia k posúdeniu vplyvu.

Komisia nezaviedla spoľahlivý postup na vypracúvanie stanovísk o investičných projektoch v jadrovom priemysle a overovanie fungovania zariadení na sledovanie rádioaktivity

59 Posúdili sme, ako Komisia vypracúva svoje stanoviská k investičným projektom v jadrovom priemysle a ako organizuje overovania zariadení členských štátov na nepretržité sledovanie úrovne rádioaktivity vo vzduchu, vode a v pôde.

Vypracúvanie stanovísk

60 V súvislosti so štyrmi vybranými stanoviskami sme preskúmali, či postupy Komisie na vypracovanie stanovísk zabezpečujú úplné, jednotné a súvislé posúdenie investícií do jadrového priemyslu.

61 Pri príprave posúdení sa Komisia riadi rámcovým postupom stanoveným v článkoch 41 – 44 Zmluvy o Euratome (pozri bod **39**), nariadení č. 2587/1999 a nariadení č. 1209/2000 (pozri bod **40**), splnomocňujúcom akte z roku 2002⁴⁶ a protokole⁴⁷, ktorý uplatňujú útvary Komisie.

62 Generálne riaditeľstvo pre energetiku koordinuje postup vydávania stanovísk, ktorého súčasťou sú konzultácie s 12 ďalšími útvarmi Komisie. Koordinujúce generálne riaditeľstvo zodpovedá za zozbieranie spätnej väzby ostatných útvarov a za prediskutovanie otázok s investorom. Stanoviská Komisie sa vypracúvajú podľa štandardného vzoru. Po internom postupe validácie schváli komisár pre energetiku v mene Komisie stanoviská k investičným projektom v jadrovom priemysle.

63 Zistili sme niekoľko nedostatkov v rámcovom postupe Komisie:

- o Komisia nevymedzuje rozsah posúdenia podľa typu projektu, kritériá, ktoré majú zabezpečiť zahrnutie všetkých relevantných aspektov, ani spôsob využitia ďalších informácií o jadrovej bezpečnosti pri vypracúvaní stanovísk, ako sú záťažové testy, partnerské hodnotenia a výsledky transpozície smerníc. Namiesto toho Komisia vymedzuje tzv. oblasti posúdenia individuálne pre každý prípad, ktoré závisia od charakteristík oznámeného projektu,
- o v prípade projektov, ktoré sa považujú za komplexné a veľmi technické, môže Komisia vypracovať technické správy a internú dokumentáciu s prehľadom práce,

⁴⁶ SEC(2002) 583.

⁴⁷ PV(2002) 1569 final.

na základe ktorej bolo stanovisko vypracované. Nie sú však stanovené kritériá, na základe ktorých by sa rozhodlo, kedy sa bude projekt považovať za komplexný a kedy treba skompilovať takúto dokumentáciu.

64 Domnievame sa, že zavedený rámcový postup nezabezpečuje spojitosť, úplnosť a jednotnosť stanovísk Komisie. Zistili sme napríklad, že v jednom stanovisku Komisia na rozdiel od ostatných stanovísk, ktoré sme preskúmali, neanalyzuje aspekty ako súlad s právnym rámcem týkajúcim sa jadrovej bezpečnosti a ochrany pred žiarením, bezpečnosti dodávok paliva, nakladania s vyhoretým palivom/vyraďovania z prevádzky či jadrových bezpečnostných záruk.

65 Komisia uznala potrebu zlepšiť svoje postupy a v roku 2017 vypracovala návrh dokumentu. V čase nášho auditu však Komisia tento návrh ešte neschválila.

Overovanie zariadení na sledovanie rádioaktivity

66 V článku 35 Zmluvy o Euratome sa od každého členského štátu požaduje, aby vybudoval zariadenia potrebné na nepretržité sledovanie úrovne rádioaktivity vo vzduchu, vode a v pôde a zabezpečenie dodržiavania základných noriem. Podľa ustanovení toho istého článku má Komisia právo overovať ich prevádzku a účinnosť.

67 Celkovým cieľom overovaní podľa článku 35 je skontrolovať, či zariadenia na nepretržité sledovanie existujú a sú funkčné a či sa sledovanie vykonáva účinne⁴⁸. Komisia kontroluje prevádzku a účinnosť zariadení (vrátane analytických laboratórií, mobilného monitorovacieho vybavenia a pod.), ako aj primeranosť environmentálneho monitorovacieho systému.

68 Posúdili sme, či Komisia využila svoje právo overovať tieto zariadenia pravidelnými kontrolami a či pri tom používala ucelenú a jasnú metodiku, výsledky primerane vykazovala a vykonávala následnú kontrolu prijatia opatrení na základe zistení.

⁴⁸ SWD(2013) 226 final.

69 Oznámenie Komisie⁴⁹ obsahuje prehľad mechanizmov na vykonávanie overovacích návštev a všeobecný opis ich rozsahu, cieľa, zásad výberu zariadení na overenie, plánovania kontrol a súvisiacich správ.

70 Komisia vykonáva svoje kontroly na základe trojročného priebežného programu⁵⁰, ktorý sa aktualizuje každých šesť mesiacov. Hlavnými kritériami pri výbere zariadení na overenie je geografické pokrytie, skúsenosti z predchádzajúcich kontrol a verejný záujem. Na účely plánovania si Komisia vedie záznamy o geografickom pokrytí, t. j. o počte kontrol v každom členskom štáte. Do konania nášho auditu vykonávala Komisia v priemere päť až šesť kontrol ročne.

71 Bežným postupom Komisie je uverejniť svoje hlavné zistenia a technickú správu spolu s pripomienkami členských štátov. V správe o overení môže predložiť odporúčania a návrhy alebo vyzdvihnúť mimoriadne dobrý postup či vybavenie. Komisia vykonáva následnú kontrolu prijatia opatrení na základe jej zistení so zreteľom na každý individuálny prípad a zohľadňuje pri tom špecifickosť overovania a dôležitosť odporúčaní. V prípadoch, keď vydá odporúčania, požiada členský štát, aby ju informoval o prijatých opatreniach. Overovanie môže zopakovať, aby skontrolovala, či sa predchádzajúcim odporúčaniam venovala náležitá pozornosť.

72 V súvislosti s metodikou na vykonávanie overovaní sme zistili podobné nedostatky ako pri stanoviskách Komisie k investičným projektom v jadrovom priemysle. Komisia nemala usmernenie ku konkrétnej metodike na vykonávanie overovaní ani kritériá na posudzovanie prevádzky a účinnosti zariadení či primeranosti environmentálneho monitorovacieho programu. Neexistovali dohodnuté usmernenia k postupu následnej kontroly, v ktorých by sa vymedzili prípady, keď by Komisia mala vykonať návštevu na zopakovanie overovania.

73 V posledných rokoch prebieha v Komisii interný projekt na vypracovanie usmernení k vykonávaniu overovaní vrátane jasnej metodiky a stanovenia kritérií. V čase nášho auditu sa však v súvislosti s usmernením ešte nedospelo k internej dohode.

⁴⁹ Kontrola zariadení na monitorovanie rádioaktivity životného prostredia podľa ustanovení článku 35 Zmluvy o Euratome – Praktické opatrenia na uskutočňovanie kontroly v členských štátoch (2006/C 155/02) zo 4. júla 2006.

⁵⁰ Podľa oznámenia Komisie 2006/C 155/02 zo 4. júla 2006 (odôvodnenie 15) sa kontroly vo všeobecnosti uskutočňujú v súlade s ročným programom, ktorý zostavila Komisia.

Závery a odporúčania

74 Dospeli sme k záveru, že celkovo Komisia dobre prispela k jadrovej bezpečnosti v EÚ. Má však ešte priestor na to, aby aktualizovala právny rámec a svoje interné usmernenia.

75 Pokiaľ ide o úlohu Komisie pri monitorovaní transpozície smerníc o Euratome do vnútroštátnych právnych predpisov, zistili sme, že Komisia bola lepšie pripravená na dve najnovšie smernice – zmenenú smernicu o jadrovej bezpečnosti a smernicu o základných bezpečnostných normách – ako na skoršiu smernicu o nakladaní s rádioaktívnym materiálom a vyhoretým palivom (body 23 až 24). Útvary Komisie prijali kľúčové strategické dokumenty k smernici o jadrovej bezpečnosti a smernici o základných bezpečnostných normách pred termínom pre transpozíciu a využili pri nich viac nástrojov na podporu súladu ako pri smernici o nakladaní s rádioaktívnym materiálom a vyhoretým palivom.

76 V súvislosti so smernicou o nakladaní s rádioaktívnym materiálom a vyhoretým palivom nebolo ešte takmer šesť rokov po termíne pre transpozíciu ukončených 13 postupov v prípade nesplnenia povinnosti (body 25 až 26). Postupy v prípade nesplnenia povinnosti prebiehajú vo väčšine členských štátov aj v súvislosti s nesúlalom vnútroštátnych programov, ktoré sa vyžadujú podľa smernice o nakladaní s rádioaktívnym materiálom a vyhoretým palivom, a to štyri roky po termíne. Upozornili sme, že postupy v prípade nesplnenia povinnosti niekedy postupujú pomaly (body 26 až 28).

Odporúčanie 1 – Aktualizovať prístup k monitorovaniu transpozície smerníc o Euratome

S cieľom účinnejšie uľahčovať a monitorovať včasnú, úplnú a správnu transpozíciu budúcich smerníc o Euratome členskými štátmi by Komisia mala sformulovať aspoň rok pred termínom pre transpozíciu usmernenia, ktoré by umožnili posúdenie rizík a schválenie stratégie, ako aj usmernenie k výkladu. V stratégii by sa malo stanoviť, aby sa nástroje na podporu súladu používali už vo fáze pred transpozíciou.

Cieľový dátum vykonania: smernice prijaté po roku 2020

77 Úloha Komisie v cezhraničnom prístupe v prípade rádiologickej havarijnej situácie sa z veľkej časti obmedzuje na udržiavanie technického nástroja, pretože zabezpečenie mechanizmov havarijnej pripravenosti a odozvy je v zodpovednosti jednotlivých štátov.

Komisia riadi mechanizmus ECURIE dobre a plní si povinnosti, ktoré jej vyplývajú z rozhodnutia Rady 87/600 (body 31 až 36), no mohla by zlepšiť kontrolu prijatia opatrení na základe získaných poznatkov a pri problémoch, pri ktorých zistila, že je potrebné ich napraviť.

78 Pokiaľ ide o stanoviská Komisie k investičným projektom, zistili sme, že súčasný rámec zaostáva za najnovšou politikou a legislatívnym a technologickým vývojom v oblasti jadrovej bezpečnosti (body 48 až 55). Nezaručuje, že Komisia získa informácie, ktoré potrebuje na prediskutovanie „**všetkých aspektov**“ investičných projektov, ktoré sa týkajú cieľov zmluvy⁵¹. Od roku 2016 do konania nášho auditu Komisia neurobila v procese ďalšie kroky, v rámci ktorých by navrhla aktualizáciu právnych predpisov (body 56 až 58).

79 Pri posudzovaní transpozície a vykonávania smerníc (bod 29) a pri vypracúvaní svojich stanovisk k investičným projektom (bod 46 až 47) Komisia využíva ako zdroj informácií výsledky partnerských hodnotení. Po dokončení transpozície a kontrol zhody bude Komisia aj naďalej zodpovedať za monitorovanie výsledkov partnerských hodnotení.

Odporúčanie 2 – Aktualizovať legislatívny rámec

Keď Komisia v súlade s balíkom opatrení pre energetickú úniu z roku 2015 predloží legislatívny návrh aktualizovaného rámca, ktorý bude zahŕňať investičné projekty v jadrovom priemysle, mala by zohľadniť:

- najnovší legislatívny a politický vývoj v oblasti jadrovej bezpečnosti a najnovšie smernice o Euratome,
- posledné zmeny povahy investičných projektov, najmä nové technológie a dlhodobú prevádzku,
- svoju skúsenosť pozorovateľa pri partnerských hodnoteniach.

Cieľový dátum vykonania: 2022

80 Komisia prispieva k zlepšovaniu jadrovej bezpečnosti a ochrany pred žiarením v EÚ poskytovaním stanovisk k investičným projektom v jadrovom priemysle a overovaním zariadení členských štátov na nepretržité sledovanie úrovne rádioaktivity. Pri našom audite sa však zistili určité obmedzenia, ktoré môžu znížiť

⁵¹ Ako sú stanovené v článku 43 Zmluvy o Euratome.

pridanú hodnotu činností Komisie. Zistili sme, že Komisia nemá spoľahlivý postup na vypracúvanie stanovísk k investíciám v jadrovom priemysle (body 60 až 65) a na overovanie zariadení členských štátov na sledovanie rádioaktivity (body 66 až 73). V dôsledku chýbajúcich schválených metodík má Komisia veľký priestor, aby postupovala podľa vlastného uváženia, čo ohrozuje úplnosť, jednotnosť a spojitost týchto činností.

Odporúčanie 3 – Aktualizovať postupy

S cieľom zabezpečiť jednotný a súvislý prístup ku kontrole zariadení na sledovanie rádioaktivity a k vypracúvaniu stanovísk k investíciám v jadrovom priemysle by Komisia mala stanoviť vnútorné postupy, ktoré zaistia, aby bola práca vykonávaná, dokumentovaná a preskúmaná dôsledne.

Cieľový dátum vykonania: 2022

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá João Figueiredo, člen Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 8. januára 2020.

Za Európsky dvor audítorov

Klaus-Heiner Lehne
predseda

Prílohy

Príloha I – Kontroly Komisie

Tabuľka 1 – Kontroly transpozície

	Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom	Smernica o jadrovej bezpečnosti	Smernica o základných bezpečnostných normách
Termín pre transpozíciu	23. 8. 2013	15. 8. 2017	6. 2. 2018
Oznámenia zaslané v stanovenej lehote alebo pred začatím postupu v prípade nesplnenia povinnosti oznámiť opatrenia	17	24	21
Ukončenie kontroly týkajúcej sa členského štátu, ktorý oznámil transpozičné opatrenia pred začatím postupu v prípade nesplnenia povinnosti oznámiť opatrenia	11/2013	6/2018	Prebieha ⁵²
Trvanie kontroly týkajúcej sa členského štátu, ktorý oznámil transpozičné opatrenia pred začatím postupu v prípade nesplnenia povinnosti (v mesiacoch) – cieľ: 6 mesiacov ⁵³	3	10	Prebieha
Počet členských štátov, ktoré v čase nášho auditu (júl 2019) ešte neoznámili dokončenie transpozície	0	1	8
Počet iniciovaných postupov v prípade nesplnenia povinnosti z dôvodu neoznámenia a neúplnosti	13	7	9
Časový odstup medzi formálnou výzvou a odôvodneným stanoviskom (v mesiacoch)	24 až 29	6 až 9	8 až 10
Celkové trvanie postupov v prípade nesplnenia povinnosti (v mesiacoch)	50 ⁵⁴	Prebieha	prebieha

⁵² Komisia predpokladá, že kontroly ukončí v prvom štvrtroku 2020; predpokladané trvanie: 23 – 25 mesiacov

⁵³ Komisia, súbor nástrojov pre lepšiu právnu reguláciu, nástroj č. 37.

⁵⁴ Trvanie najdlhšieho postupu v prípade nesplnenia povinnosti.

Tabuľka 2 – Kontroly zhody

	Smernica o nakladaní s rádioaktívnym odpadom	Smernica o jadrovej bezpečnosti	Smernica o základných bezpečnostných normách
Začiatok kontroly	24. 8. 2013	1. 6. 2018	Ešte nezačala
Koniec kontroly	6/2018	Prebieha	Ešte nezačala
Celkové trvanie kontroly (v mesiacoch) – cieľ: 16 – 24 mesiacov ⁵⁵	57	Prebieha	Ešte nezačala
Počet kontrol (= členských štátov) ukončených v čase auditu	28	14	Ešte nezačali
Počet začatých postupov v prípade nesplnenia povinnosti	15	0	Ešte nezačali
Počet prebiehajúcich postupov v prípade nesplnenia povinnosti v čase auditu	13	0	Ešte nezačali

Tabuľka 3 – Vnútroštátne programy podľa smernice o nakladaní s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom

	Neoznámenie	Neplnenie povinnosti
Začiatok kontroly	23. 8. 2015	23. 8. 2015
Koniec kontroly	11/2015	5/2018
Celkové kontroly (v mesiacoch)	3	33
Počet začatých postupov v prípade nesplnenia povinnosti	9	17
Počet prebiehajúcich postupov v prípade nesplnenia povinnosti v čase auditu	1	17

⁵⁵ Komisia, súbor nástrojov pre lepšiu právnu reguláciu, nástroj č. 37.

Príloha II – Príklady prípadov nesplnenia povinnosti pri transpozícii smernice o nakladaní s rádioaktívnym materiálom a vyhoretým palivom

Článok smernice	Požiadavka	Nesplnenie povinnosti
článok 5 ods. 1 písm. c)	Členské štáty sú povinné vytvoriť vnútroštátny rámec zahŕňajúci systém udeľovania licencií pre činnosti a/alebo zariadenia na nakladanie s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom.	Systém udeľovania licencií vytvorený niektorými členskými štátmi nezahŕňal všetky činnosti týkajúce sa nakladania s vyhoretým palivom alebo rádioaktívnym odpadom ako uloženie odpadu či umiestnenie, naprojektovanie, výstavbu a uzatvorenie zariadení.
článok 6 ods. 3	Členské štáty musia zabezpečiť, aby mal príslušný regulačný orgán zákonné právomoci a ľudské a finančné zdroje potrebné na splnenie svojich povinností, ktoré mu vyplývajú z tejto smernice.	Niektoré členské štáty nepreukázali, že ich príslušný regulačný orgán získal zdroje potrebné na plnenie svojich povinností podľa tejto smernice.
článok 7 ods. 3	Členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby požiadavky v súvislosti s udeľovaním licencií zahŕňali preukazovanie bezpečnosti zahŕňajúce prípravu a uskutočňovanie jadrových činností a vybudovanie, prevádzku, vyradenie z prevádzky alebo uzatvorenie zariadenia vrátane fázy po uzatvorení úložiska.	Niektoré členské štáty nezabezpečili, aby preukazovanie bezpečnosti zahŕňalo všetky aspekty.
článok 7 ods. 5	Vnútroštátne rámce musia zahŕňať požiadavku na držiteľov licencií zabezpečiť primerané finančné a ľudské zdroje.	Niektoré členské štáty neuviedli zmienku o primeraných ľudských zdrojoch.
článok 8	Vnútroštátne rámce musia zahŕňať požiadavku, aby všetky strany zabezpečili vzdelávanie a odbornú prípravu pre svojich pracovníkov, ako aj činnosti v oblasti výskumu a rozvoja na pokrytie potrieb vnútroštátnych programov.	Niektoré členské štáty nezabezpečili, aby mali všetky strany vrátane pôvodcov, držiteľov licencií, príslušných regulačných orgánov a iných orgánov povinnosť zaistiť pre svojich pracovníkov vzdelávanie a odbornú prípravu. V transpozičných opatreniach niektorých členských štátov sa činnosti v oblasti výskumu a rozvoja vôbec nespomínajú.

Glosár

Dlhodobá prevádzka: prevádzka jadrovej elektrárne po termíne stanovenom v licencií, normách alebo právnych predpisoch, pod podmienkou, že elektráreň naďalej spĺňa požiadavky stanovené v licencií

Havária: akákoľvek neplánovaná udalosť, ktorá má alebo môže mať významné dôsledky z hľadiska rádioaktivity alebo jadrovej bezpečnosti

Havarijná odozva: vykonanie opatrení na zmiernenie dôsledkov havarijnej situácie

Havarijná pripravenosť: stav pohotovosti prijať opatrenia na zmiernenie dôsledkov havarijnej situácie

Havarijná situácia: neočakávané žiarenie alebo jadrová situácia, ktoré si vyžadujú okamžité opatrenia na odvrátenie alebo zmiernenie vážnych negatívnych dôsledkov

Ionizujúce žiarenie: energia prenášaná vo forme častíc alebo elektromagnetických vln schopných priamo alebo nepriamo produkovať ióny, t. j. atómy alebo molekuly s elektrickým nábojom

Jadrové zariadenie: jadrová elektráreň, závod na obohacovanie uránu, zariadenie na výrobu jadrového paliva, závod na prepracovanie vyhoreného jadrového paliva, zariadenie s výskumným reaktorom, zariadenie na skladovanie vyhoreného paliva a zariadenia na skladovanie rádioaktívneho odpadu, ktoré sa nachádzajú v tej istej lokalite

Jadrový: týkajúci sa energie uvoľnenej pri jadrovom štiepení alebo jadrovej syntéze alebo využívajúci takúto energiu

Licencia: právny dokument, ktorým sa udeľuje povolenie vykonávať určité činnosti súvisiace s nakladaním s vyhoretým palivom alebo rádioaktívnym odpadom alebo ktorým sa zveruje zodpovednosť za umiestnenie, naprojektovanie, výstavbu, uvedenie do prevádzky, prevádzku, vyradenie z prevádzky alebo uzatvorenie zariadenia pre nakladanie s vyhoretým palivom, zariadenia pre nakladanie s rádioaktívnym odpadom alebo jadrového zariadenia

Nehoda: akákoľvek neplánovaná udalosť, ktorej dôsledky alebo potenciálne dôsledky z hľadiska radiačnej ochrany alebo jadrovej bezpečnosti nie sú zanedbateľné

Ožiarenie: vystavenie žiareniu

Podnik: fyzická alebo právnická osoba, ktorá podľa vnútroštátneho zákona nesie zodpovednosť za zdroj žiarenia alebo za vykonávanie činnosti, ktorá môže zvýšiť vystavenie jednotlivcov žiareniu zo zdroja žiarenia

Pridaná hodnota: hodnota vytvorená prostredníctvom opatrenia EÚ navyše k hodnote, ktorá by sa dosiahla len vďaka opatreniu samotného členského štátu

Projekt EU Pilot: neformálny dialóg medzi Komisiou a členským štátom o možnom nedodržaní právnych predpisov EÚ pred začatím formálneho postupu v prípade nesplnenia povinnosti

Rádioaktivita: fenomén, pri ktorom atómy prechádzajú spontánnym náhodným rozpadom, ktorý zvyčajne sprevádza emisia žiarenia

Stanoviská Komisie: stanoviská Komisie k investičným projektom v jadrovom priemysle vypracúvané v súlade s postupom stanoveným v článkoch 41 až 44 Zmluvy o Euratome

Vyhoreté palivo: jadrové palivo, ktoré bolo po ožiarení odstránené z aktívnej zóny reaktora; môže sa prepracovať alebo uložiť, ak sa považuje za rádioaktívny odpad

Záťažový test: posúdenia rizík a bezpečnosti, ktoré sa vykonávajú vo všetkých jadrových elektrárňach v EÚ s cieľom zmerať ich schopnosť odolať nebezpečenstvám ako zemetrasenia, povodne, teroristické útoky a kolízie lietadiel

Akronymy a skratky

ECURIE: Európske spoločenstvo pre rýchlu výmenu informácií v prípade rádiologickej havarijnej situácie (*European Community Urgent Radiological Information Exchange*)

ENSREG: Skupina európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (*European Nuclear Safety Regulators Group*)

EURDEP: Európska platforma pre výmenu údajov o radiácii (*European Radiological Data Exchange Platform*)

JRC: Spoločné výskumné centrum (*Joint Research Centre*)

MAAE: Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu

NEA: Agentúra pre jadrovú energiu (*Nuclear Energy Agency*)

SDEÚ: Súdny dvor Európskej únie

USIE: Jednotný systém na výmenu informácií v prípadoch incidentov a havarijných situácií (*Unified System for Information Exchange in Incidents and Emergencies*)

WANO: Svetová asociácia prevádzkovateľov jadrových zariadení (*World Association of Nuclear Operators*)

WENRA: Združenie západoeurópskych regulačných orgánov v oblasti jadrovej energie (*Western European Nuclear Regulators' Association*)

ZFEÚ: Zmluva o fungovaní Európskej únie

ODPOVEDE KOMISIE NA OSOBITNÚ SPRÁVU EURÓPSKEHO DVORA AUDÍTOROV
„KOMISIA PRISPIEVA K JADROVEJ BEZPEČNOSTI V EÚ, POTREBNÉ SÚ VŠAK
AKTUALIZÁCIE“

ZHRNUTIE

I. Jadrová bezpečnosť je prioritou Európskej komisie. Prístup EÚ k jadrovej bezpečnosti je založený na zásadách splnenia najvyššej úrovne bezpečnosti a na neustálom zlepšovaní v záujme ochrany ľudí, kontroly nebezpečenstva, predchádzania núdzovým situáciám a reakcie na ne a zmiernenie akýchkoľvek škodlivých dôsledkov.

Na tento účel EÚ vytvorila pokročilý, právne záväzný a vykonateľný právny rámec týkajúci sa jadrovej bezpečnosti, ochrany pred žiarením, pripravenosti a reakcie na núdzové situácie, ako aj nakladania s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom, ktorý vychádza z celosvetovo uznaných spoločných zásad zakotvených v medzinárodných dohovoroch a zo skúseností z jadrovej havárie vo Fukušime, ako aj z najnovšieho vedeckého vývoja.

IV. Zmluvami sa Európskej komisii ako pravidlo vymedzilo právo iniciatívy, a teda právo navrhovať nové právne predpisy EÚ/Euratomu. Právne predpisy, ktoré navrhuje, však nemôže prijímať sama; toto je výsadou dvoch rozhodovacích inštitúcií, Európskeho parlamentu a/alebo Rady.

IX. Pozri odpovede Komisie na body 63 a 72.

POZNÁMKY

25. Komisia sa snaží dokončiť kontrolu zhody v lehote 16 – 24 mesiacov, ktorá nie je zákonnou lehotou a počítá sa od dátumu oznámenia vnútroštátnych transpozičných opatrení. Kontrola teda v skutočnosti závisí od oznámenia týchto opatrení členskými štátmi.

Komisia súhlasí s vyhlásením Európskeho dvora audítorov a konštatuje, že omeškanie možno vysvetliť tým, že členské štáty museli po prvýkrát do 23. augusta 2015 prijať národný program nakladania s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom.

38. Verejná komunikácia v prípade núdzovej situácie patrí v súlade s článkom 3 ods. 1 písm. h) rozhodnutia Rady 87/600/Euratom v prvom rade do právomoci členských štátov. Útvary Komisie však pripravujú tlačové správy a oznamujú ich hovorcovi Komisie ako súčasť cvičení ECURIE.

Pokiaľ ide o odbornú prípravu národných expertov, Komisia vždy, keď je to potrebné, organizuje školenia pre príslušné vnútroštátne orgány o ECURIE a EURDEP, najmä ak dôjde k zmene systému. Potreba takýchto programov odbornej prípravy sa prerokúva a schvaľuje počas zasadnutí príslušných orgánov ECURIE.

63. Pokiaľ ide o stanoviská k jadrovým investičným projektom, Komisia doteraz použila interné postupy vychádzajúce zo znenia Zmluvy o Euratome a platných nariadení, t. j. *nariadenia Rady (Euratom) č. 2587/1999 z 2. decembra 1999, ktorým sa vymedzujú investičné projekty, ktoré treba oznamovať Komisii v súlade s článkom 41 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. ES L 315, 9.12.1999, s. 1 – 3), a nariadenia Komisie (ES) č. 1209/2000 z 8. júna 2000 o postupoch preskúvania oznámení podľa článku 41 zmluvy o Euratome (Ú. v. ES L 138, 9.6.2000, s. 12 – 14).*

64. Prípady opísané v tomto bode Európskym dvorom audítorov sa týkali dobrovoľného oznámenia (t. j. projektu so sumou investície pod prahovou hodnotou stanovenou právnym rámcom), na ktoré sa vzťahoval článok 1 ods. 4 nariadenia Rady č. 2587/1999.

72. Spomínané overovania vychádzajú z dokumentu *Kontrola zariadení na monitorovanie rádioaktivity životného prostredia podľa ustanovení článku 35 Zmluvy o Euratome — Praktické opatrenia na uskutočňovanie kontroly v členských štátoch* (Ú. v. EÚ C 155, 4.7.2006, s. 2 – 5) a čerpajú z odborných znalostí inšpekčného tímu a porovnávaní s opatreniami v iných členských štátoch.

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

74. Zmluvami sa Európskej komisii ako pravidlo vymedzilo právo iniciatívy, a teda právo navrhovať nové právne predpisy EÚ/Euratomu. Právne predpisy, ktoré navrhuje, však nemôže prijímať sama; toto je výsadou dvoch rozhodovacích inštitúcií, Európskeho parlamentu a/alebo Rady.

Odporúčanie 1 – Aktualizovať prístup k monitorovaniu transpozície smerníc o Euratome

Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisia súhlasí s odporúčaním vymedziť potrebné usmernenia, ktoré sa stanovujú na základe interného rozhodnutia zodpovedného útvaru Komisie a v ktorých sa stanoví posúdenie rizika transpozície v súvislosti s budúcimi smernicami Euratomu. Prostredníctvom tohto posúdenia rizika sa vyhodnotia kľúčové oblasti týchto smerníc a potreba vypracovať podrobnejšie interné usmernenia k výkladu a/alebo stratégiu na podporu zamestnancov Komisie pri vykonávaní kontrol súladu.

Odporúčanie 2 – Aktualizovať legislatívny rámec

Komisia prijíma toto odporúčanie.

80. Pozri odpoveď Komisie na body 63 a 72.

Odporúčanie 3 – Aktualizovať postupy

Komisia prijíma toto odporúčanie.

Komisia je pripravená stanoviť – na základe rozhodnutia zodpovedného útvaru Komisie – príslušné vnútorné postupy s cieľom zabezpečiť, aby sa práca na kontrole zariadení na monitorovanie rádioaktivity dôsledne vykonávala, dokumentovala a preskúmavala.

Harmonogram

Udalosť	Dátum
Schválenie memoranda o plánovaní auditu/začiatok auditu	12. 12. 2018
Oficiálne zaslanie návrhu správy Komisii (prípadne inému kontrolovanému subjektu)	21. 11. 2019
Schválenie konečnej verzie správy po námietkovom konaní	8. 1. 2020
Prijatie oficiálnych odpovedí Komisie (alebo iného kontrolovaného subjektu) vo všetkých jazykoch	4.2.2020

AUTORSKÉ PRÁVA

© Európska únia, 2020.

Politika týkajúca sa opakovaného použitia materiálov Európskeho dvora audítorov (EDA) je stanovená v [rozhodnutí Európskeho dvora audítorov č. 6/2019](#) o politike otvoreného prístupu a opakovanom použití dokumentov.

Pokiaľ sa nestanovuje inak (napr. v osobitnom upozornení o autorských právach), obsah materiálov EDA vo vlastníctve EÚ podlieha [licencii Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). To znamená, že opakované použitie je povolené pod podmienkou, že sa náležite uvedie zdroj a označia prípadné zmeny. Používateľ nesmie skresliť pôvodný význam či myšlienku dokumentov. EDA nenesie zodpovednosť za žiadne dôsledky opakovaného použitia.

V prípade, že konkrétny materiál zobrazuje alebo opisuje identifikovateľné súkromné osoby, napr. na fotografiách zamestnancov EDA, alebo ak obsahuje prácu tretej strany, používateľ je povinný získať dodatočné povolenie. Ak je súhlas udelený, ruší sa ním uvedené všeobecné povolenie a jasne sa vymedzí každé prípadné obmedzenie týkajúce sa použitia.

V prípade použitia či šírenia obsahu materiálov, ktoré EÚ nevlastní, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv:

Politika EDA týkajúca sa opakovaného použitia materiálov sa nevzťahuje na softvér ani dokumenty, ktoré podliehajú právam priemyselného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky, zapísané dizajny, logá a názvy, a používateľovi sa na ne licencia neposkytuje.

V súbore webových sídiel inštitúcií Európskej únie v rámci domény europa.eu sa uvádzajú odkazy na sídla tretích strán. Keďže sú mimo kontroly EDA, odporúčame Vám, aby ste preskúmali ich politiky ochrany osobných údajov a autorských práv.

Použitie loga Európskeho dvora audítorov

Logo Európskeho dvora audítorov sa nesmie použiť bez predchádzajúceho súhlasu Európskeho dvora audítorov.

PDF	ISBN: 978-92-847-2335-5	ISSN: 1977-5776	doi: 10.2865/310056	QJ-AB-20-002-SK-N
HTML	ISBN: 978-92-847-4307-0	ISSN: 1977-5776	doi: 10.2865/363173	QJ-AB-20-002-SK-Q

Hlavnú zodpovednosť za jadrovú bezpečnosť nesú držiteľia licencií jadrových zariadení a vnútroštátne orgány. Medzi konkrétne úlohy Komisie v tejto oblasti patrí vytvorenie právneho rámca Euratomu a dohľad nad jeho transpozíciou v členských štátoch, overovanie zariadení členských štátov na monitorovanie rádioaktivity a kontrola súladu investícií do jadrového priemyslu so Zmluvou o Euratome. Dospeli sme k záveru, že celkovo Komisia vykonávala tieto právomoci dobre a prispela k jadrovej bezpečnosti v EÚ.

Naše odporúčania sú zamerané na úlohu Komisie v monitorovaní transpozície smerníc o Euratome, rámec, v ktorom Komisia vydáva svoje stanoviská k investíciám do jadrového priemyslu, a prístup, ktorý uplatňuje pri vypracúvaní stanovísk a pri overovaní zariadení na sledovanie rádioaktivity.

Osobitná správa EDA podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ.

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxemburg
LUXEMBURSKO

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/Pages/ContactForm.aspx

Webová stránka: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors